

Krönika

Anta att Bo Lundgren golvar Margareta Winberg med en höger uppercut i tredje ronden. Den efterföljande paneldiskussionen blir en rysare, försäkrar Svante Folin.

Amazoner i ringen

Fleråttal människor finner det upplivande att då och då få ett anfäll av sedlig indignation. Ur kvällspressens synpunkt är moralpanik lika säljande som sex, våld och kändisskap. Politiska skandaler ska vara lättbegripliga och trivfala - ölnotor och porrkulbsbesök för några tusenlappar. Multimiljardssvindlerier, som exempelvis försäkras av abderitiska försvarsbeslut eller kriminell filantropi, så kallad u-hjälp, platsar inte.

På det globala planet finns det mycket att uppröras över för den hugade, som att världens tre rikaste familjer har en förmögenhet som motsvarar inkomsterna för de 600 miljoner mest vanlottade jordborna. Själv kommer jag lätt i affekt vid begrunda av noshörningsstatistik. Vanliga medborgare är måttlig-hetsmoralister - det räcker med en ordentlig blåcka vartannat veckoslut eller så.

Tvårrädd existerar det även en högljudd kategori moralmissbrukare - etiska narkomaner. Deras A-lagsbänkar och knarkkvartar finner man på tidnigarnas ledar-, debatt- och kultursidor samt i riksdagen och TV-soffor. En speciellt

virulent typ av gravt drogade moralatleter tar sin tillflykt till professorer i praktisk filosofi eller blir - EPA-versionen - etik-konsulter. Professionellt besatta av *rättsvisa* och *jämlikhet* finner de vart än de ser skriande orättvisor och avgrundsdjupa ojämlikhet. Den "praktiske" filosofiprofessorn Torbjörn Tänsjö försöker nu, behjälpt av idrottsfilosofen Claudio Marcello Tamburini, piska liv i en död häst som han dumpade på DN:s debattissa för drygt ett år sedan - nämligen det himlaskriande förhållande att kvinnor och män inte tillåts tävla könsintegrerat i kraftsporterna.

Tänsjö ägnade sitt förra kortståg åt att förmå samhället att aktivt och handgripligt assistera de förståndshandikappades fortplantning. Nu ska den Internationella Olympiska Komittén se över sina sexistiska strukturer, det vill säga låta kvinnliga och manliga elitidrottare tävla mot varandra på lika villkor. Om så inte sker berövas samhället "det värdefulla bidrag som kvinnor kan ge till samhällsbygget" - hoppnas!

De tvänne filosoferna påpekar korrekt att kvinnor klarar sig bra mot män i ridsport och prickskytte. Eftersom benen sitter längre isär på det ställe där de är fästade vid bålen, har kvinnliga ryttare en fördel framför sina manliga medtävlare. God finmotorik och tålmod gjorde att några av de bästa prickskyttarna, som sköt ihjäl civila i Sarajevo, var kvinnor. Inom sådana sporter finns det alltså ingen anledning att könssegrera. Men våra jämlikhetszeloter vill gå längre och se dagens maskuliniserade jävlingkvinnor som "moderna arvtagare till de mytologiska amazonerna".

Utän att ta ställning till amputationen av det ena bröstet (amazonernas ingrepp för att kunna skjuta pilbåge som karlar) ärfärdar herrarna "defeminiseringsargumentet", det vill säga flertalet heterosexuella mäns beklagliga tendens att inte tända på östtyiska kulstötterskor, med en fnysning.

Biologiska trivialiteter (den deprimerande möjligheten att vissa könsskillnader "kan komma" att visa sig vara genetiskt betingade) som att genomsnittsmannen har 30 procent större muskelmassa än genomsnittskvinnan (26 mot 15 kilon) viftas bort med den statistiska fantasin att "några kvinnor någon gång kan besegra alla män".

Vi ser fram emot ett tvekölat VM i tungviktsboxning med efterföljande moralfilosofiskt seminarium.

9 september 1999
SVANTE FOLIN

Papas absolut sista

Likskändning? Hemingway var inte mer än människa och även i sina mörkaste stunder gör han genialt enkla iakttagelser, skriver Jan Söderqvist.

Afrika förändras, precis som allt annat. Det är, till exempel, ofrånkomligt att upplevelsen av en safari devalveras en aning i massturismens tid, när några däsiga lejon på några minuter kan orsaka en smärre trafikstockning på savannen - snabbt samlas ett tiotal Landrovers med rosiga amatörfografer i fula fritidskläder. Men det vore lögn att påstå att all magi har gått förlorad. Tillhaka i Kenya för första gången

Roman

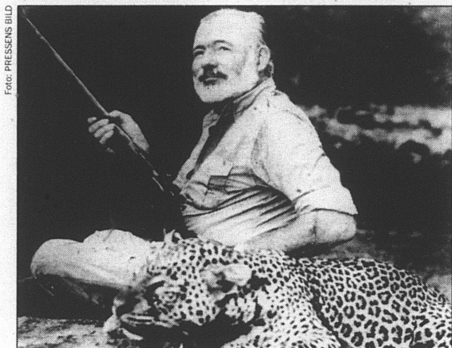
Ernest Hemingway
Sanningen i gryningen
Öv: Thomas Preis
Bonniers, 1999

amerikanska tidningar skrevs det riktigt om vår tids mest berömda författare och om det efterlämnade bokmanus som skulle ges ut i redigerat skick: en självbiografisk berättelse om hur Hemingway ännu en gång lever vildmarksliv i Kenya med ny hustru efter att ha varit borta i mer än 20 år.

Glittrande gryning

Vi blev väckta före soluppgången med te och kex utanför tältet. I den allra första gryningen gav vi oss av, först i bil, sedan till fots över en grässlätt som glittrade av den ymniga dagg. Det klafsade om fötterna och vi gick i många timmar under en alltmör brännande sol. Med jämna mellanrum gav våra vägvisare tecken: där, borta vid dungen, en flock elefanter, zebror och gaseller, giraffer, gnu. Vid middagstid var vi tillbaka i läget för frukost och vila, och då, i sången under sies-tan, grämde det mig inte så litet att denna nya, postuma bok av Hemingway ännu inte fanns till hands.

Men den kom och lästes och sågades. Med besked. Inte minst i Sverige. Det talades till och med om likskändning. Dels menade man att boken var över måttan svaga, att det här inte var "den riktige" Hemingway, dels menade man att det på något sätt var moraliskt förkastligt att överhuvudtaget låta ge ut *Sanningen i gryningen*. Texten var inte färdigställd av författaren själv och borde därför få ligga kvar i skrivbordslådan, läst av ingen, och det enda skälet till utgåvan är att förlag och arvingar är snika och vill tjäna pengar på

Den sista gryningen. Hemingways postuma verk har sågats av många, men Jan Söderqvist anser att den hemingwayska magin finns där i alla fall.

ett inarbetat varumärke. Ätminstone det där sistnämnda har jag litet svårt att förstå.

Mammons kraft

Att böcker skrivs och publiceras i förhoppning om att inbringa en eller annan slant, är inte alldeles ovanligt. Det gäller rimligen även litteraturkritik. "Det är bara idioter som skriver för annat än pengar", minns jag att Anthony Burgess skrev eller möjligen yttrade vid något tillfälle. Om vi dessutom verkligen var konsekventa och lät allt publicerat material få vila i fred, skulle vi heller aldrig ha kunnat läsa Hemingways utsökt sentimentala Parismemoar *A Moveable Feast (En fest för livet)*, vilket vore sorgligt.

Och faktum är ju att vi har en tveaktad likskändare att tacka för ett av århundradets allra märkligaste författarskap: Franz Kafka. Vännen Max Brod gick emot författarens uttryckliga order och lät publicera de tre oavslutade romanerna i stället för att, som Kafka själv önskade, bränna manuskripten. Litterär likskändning är således inte alltid av ondo, det är olika från fall till fall.

Hur man förhåller sig till *Sanningen i gryningen* är, tror jag, lite grann en fråga om läggning. Man kan konstatera att glaset är halvtomt, och knappat det. Boken är lös i köttet och full av tröttsamma upprepningar. Hemingway jagar och jagar, vänslas med infödd fästmo och gnabbas med vidsynt hustru. Berättelsen har ingen riktig struktur. Det är som om författaren skriver och skriver i fåfång förhoppning om att någonstans i den mörka tunnel som var hans liv under den här perioden lyckas famla sig fram till ljus.

Dessutom blottläggs, just genom sladdrigheten, hur tomma vissa av Hemingways omhuldade föreställningar är. Detta med jakt, exem-

pelvis, ligger till grund för en hel livsfilosofi, men denna grund är i sin tur inte förankrad någonstans, det blir aldrig mer än prat, om än i stora portioner. Hustru Mary måste bara skjuta ett stort lejon med mörk mat, det är en fix idé som maken beundrar henne för, men den läsare som känner sig främmande för denna besatthet får inga förklaringar. Hemingway utför troget liturgins alla ritualer, men det är som om han har glömt bort vad de centrala trossatserna innehåller.

Hemingway imiterar

Å andra sidan: man kan också säga att glaset är halvfullt. Visserligen är Hemingway vid det här laget, när han arbetar med boken, reducerad till en imitator av sig själv, men han är i alla fall en av de främsta Hemingway-imitatorerna och träffar inte sällan någorlunda rätt. Man läser trots allt viligt vidare, det blir aldrig riktigt tråkigt. Man har alltid skäl att när som helst förvänta sig det genialt enkla: en omsorgsfullt formulerad iakttagelse eller häckomst. Många små njutningar och glädjeömnar får en omsikligt hemingwaysk lyster. På ett ställe skriver han, till exempel, så förörisst om lyckan i att ligga och läsa Simenon i regnet att jag själv genast börjar leta i bokhyllan. Överhuvudtaget är han ofta godmodigt självironisk och generös mot andra.

I *Sanningen i gryningen* är det förhållandevis lätt att tycka om honom. Det vore lögn att påstå att all magi har gått förlorad.

JAN SÖDERQVIST

Desperata män

Expressen onsdag toppas av Britta Svensson. Polisen måste skydda hotade kvinnor.

Mediavinkeln

Tre kvinnor har mördats av sina ex på en vecka. Dåden skildras i gruvlig detalj. Nå, vad var det för slags män? Om det sägs inte ett ord. Det ska gå rätt långt innan en människa dödar en annan, det krävs en viss patologi. Därför hittar man i nio fall av tio mördarna bland så kallade utsatta grupper,

det rör sig ofta om desperata män och ibland om desperata kvinnor. En flicka skaffar i romantisk godtrogenhet barn med en rånare. Invandräräkenskap bryts upp när kvinnorna inser att de i Sverige har frihet att välja. Polisen har inte resurserna att skydda alla dessa människor. Muslimska rådet vill nu ha en särskild familjelagstiftning för svenska muslimer. Det angriper åtminstone problemet.

KLAS HELMUT FASAN